

Місце України у глобальних економічних рейтингах

Сушко К.В.

студентка навчально-наукового інституту економіки,
оподаткування та митної справи
Університету державної фіскальної служби України

Чернова О.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки
Університету державної фіскальної служби України

У статті розглянуто місце України у глобальних економічних рейтингах. Досліджено індекс глобальної конкурентоспроможності за останні роки та позицію України. Визначено фактори легкості ведення бізнесу в країні, тенденції зміни індексу економічної свободи. Проаналізовано позиції України в індексі інвестиційної привабливості. Виявлено макроекономічні та інституційні фактори підвищення конкурентоспроможності України на глобальній арені. З'ясовано, що зниження позицій країни в міжнародних рейтингах пов'язане із нестабільною політичною, економічною, соціальною ситуацією. Доведено, що пошук шляхів підвищення конкурентних позицій країни у світовому економічному просторі є одним із найактуальніших завдань українського уряду.

Ключові слова: Україна, міжнародний рейтинг, конкурентоспроможність, економічний розвиток, інвестиційна привабливість.

Сушко К.В., Чернова О.В. МЕСТО УКРАИНЫ В ГЛОБАЛЬНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕЙТИНГАХ

В статье рассмотрено место Украины в глобальных экономических рейтингах. Исследованы индекс глобальной конкурентоспособности за последние годы и позиции Украины. Определены факторы легкости ведения бизнеса в стране, тенденции изменения индекса экономической свободы. Проанализированы позиции Украины в индексе инвестиционной привлекательности. Обнаруженные макроекономические и институциональные факторы повышения конкурентоспособности Украины на глобальной арене. Установлено, что снижение позиций страны в международных рейтингах связано с нестабильной политической, экономической, социальной ситуацией. Доказано, что поиск путей повышения конкурентных позиций страны в мировом экономическом пространстве является одной из самых актуальных задач украинского правительства.

Ключевые слова: Украина, международный рейтинг, конкурентоспособность, экономическое развитие, инвестиционная привлекательность.

Sushko K.V., Chernova O.V. UKRAINE'S PLACE IN THE GLOBAL ECONOMIC RANKINGS

The article deals with Ukraine's place in the global economic rankings. Studied the global competitiveness index in recent years and the position of Ukraine. The factors of ease of doing business in the country. Followed trends in the index of economic freedom. Analyzed the position of Ukraine in the index of investment attractiveness. Identified macroeconomic and institutional factors increasing Ukraine's competitiveness on the global stage. It is found that reducing the country's position in international rankings due to the unstable political, economic and social situation. It is proved that the search for ways to improve the country's competitive position in the world economy is one of the most important tasks of the Ukrainian government.

Keywords: Ukraine, international rating, competitiveness, economic development, investment attraction.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні процеси розвитку світової економічної системи пов'язані з інтеграцією та взаємозалежністю економік, що актуалізує проблеми конкурентоспроможності країн, залучених у міжнародні процеси.

Важливим показником стану економіки країни є визначення міжнародного економічного рейтингу, тобто позиції у світі щодо конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості, економічної свободи, загального економічного

потенціалу тощо. Зміна показників міжнародних економічних рейтингів виявляє економічні зміни в країні з погляду незалежного оцінювання. Аналіз динаміки показників міжнародних економічних рейтингів дає змогу визначити певні закономірності, а також проблеми у сучасному стані економіки країни. Рейтинги є корисними для самої країни, для виявлення перспективності її економіки, що дає можливість для вирішення першочергових проблем. Визначення цих аспектів становить значну

наукову цінність, практичний інтерес та актуальність.

Світова фінансова криза посприяла зниженню ефективності функціонування світової економіки, що вплинуло на економічний розвиток країн і відобразилось у міжнародних економічних рейтингах. Жорстка конкурентна боротьба на світових ринках потребує від України пошуку шляхів підвищення конкурентоспроможності національної економіки, формування у країні потужного інноваційного та науково-технічного потенціалу, сприятливого бізнес-середовища, що в перспективі дозволить зайняти гідні позиції на міжнародних ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню позицій України у світових рейтингах присвячено праці багатьох учених, таких як О. Паламарчук, О. Шевченко, В. Дергачова, А. Максименко, Н. Писаренко, В. Шевчук. Але, віддаючи належне внеску науковців, варто зауважити, що більшість учених досліджували положення України в окремо виділених показниках, таких як конкурентоспроможність, економічна безпека, інвестиційна привабливість. З огляду на сучасні умови макроекономічного стану необхідно постійно відслідковувати місце України в міжнародних рейтингах і робити комплексну оцінку, оскільки відповідні рейтингові місця, якими відзначають Україну світові організації, є індикаторами її розвитку.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є аналіз позиціонування України в міжнародних рейтингах для комплексної оцінки сучасного стану соціально-економічного розвитку країни та визначення його подальших перспектив розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначальним показником ефективності здійснення економічної політики

держави є її місце у глобальних рейтингах. Загалом виділяють близько десяти міжнародних індексів. Найбільш поширеними є індекс глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index), індекс глобалізації (KOF Index of Globalization), індекс легкості ведення бізнесу (Ease of doing business Index), індекс економічної свободи (Index of Economic Freedom), індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI), індекс розвитку людського потенціалу (Human Development Index, HDI), індекс свободи преси (Press Freedom Index, PFI).

Динаміку зовнішнього бачення економічних зрушень в Україні у період 2010–2016 років із позицій міжнародного рейтингування наведено в таблиці 1.

Індекс глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index) – масштабне наукове дослідження, яке здійснюється Всесвітнім економічним форумом. Результатом цього дослідження є рейтинг країн світу за показником економічної конкурентоспроможності. Позиція України в Індексі глобальної конкурентоспроможності у 2016 році – 85-те місце серед 138 країн [5].

У рейтингу країн світу за індексом конкурентоспроможності протягом 2015–2016 років лідерство тримають Швейцарія, Сінгапур, США. Найближчими сусідами України є Кіпр, Намібія, Греція, Гондурас.

Аналіз динаміки основних складників індексу глобальної конкурентоспроможності України протягом 2010–2016 років наведений у таблиці 2.

Динаміка глобального індексу конкурентоспроможності показала, що позиція України коливається через кризові ситуації. У період 2012–2013 років ситуація покращилась, але подальший посткризовий синдром привів до зниження конкурентоспроможності країни.

Таблиця 1

Позиція України у міжнародних рейтингах

Назва рейтингу	Місце України в рейтингах						
	2010–2011	2011–2012	2012–2013	2013–2014	2014–2015	2015–2016	2016–2017
Індекс глобальної конкурентоспроможності	89	82	73	84	76	79	85
Індекс ведення бізнесу	147	149	152	137	112	96	83
Індекс економічної свободи	162	164	163	161	155	162	166
Індекс інвестиційної привабливості	2,57	3,28	2,18	2,12	1,87	2,57	2,88

Джерело: узагальнено автором на основі [1]

Таблиця 2

**Аналіз динаміки основних показників індексу
глобальної конкурентоспроможності України протягом 2010–2016 років**

Складники індексу	Місце України						
	2010–2011	2011–2012	2012–2013	2013–2014	2014–2015	2015–2016	2016–2017
Базові вимоги	102	98	79	79	87	101	102
Розмір ринку	38	38	38	38	38	45	47
Інфраструктура	68	71	65	68	68	69	75
Макроекономічна стабільність	132	112	90	107	105	134	128
Ефективність ринку товарів і послуг	129	129	117	124	112	106	108
Ефективність ринку праці	54	61	62	84	80	56	73
Рівень розвитку фінансового ринку	119	116	114	117	107	121	130
Конкурентоспроможність бізнесу	100	103	91	97	99	91	98
Інновації і розвиток	88	93	79	–	92	72	73

Джерело: складено і удосконалено автором на основі [7; 8]

Таблиця 3

**Аналіз динаміки основних показників індексу
ведення бізнесу України протягом 2011–2016 років**

Показник	Місце України					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Реєстрація підприємств	118	116	50	69	76	30
Отримання дозволів на будівництво	182	182	183	68	70	140
Реєстрація власності	165	168	149	88	59	61
Кредитування	21	23	23	14	17	19
Захист інвесторів	108	114	117	107	109	88
Оподаткування	181	183	165	157	108	107
Міжнародна торгівля	136	144	145	153	154	109
Забезпечення виконання контрактів	44	44	42	44	43	44
Відновлення платоспроможності	158	158	157	141	142	141
Загальний рейтинг	149	152	137	112	96	83

Джерело: доповнено автором на основі [6]

У 2014 році ситуація покращилася (76 місце), однак Україна продовжує втрачати позиції (2016 рік – 85 місце). До чинників, які найбільшою мірою вплинули на погіршення ситуації, треба віднести корупцію, політичну нестабільність, інфляцію, неефективність державної політики.

Оцінка міжнародного рейтингу Doing business в Україні засвідчила позитивні зрушення. За період з 2011 року Україні вдалося суттєво підвищити свої позиції із 149 місця до 83 місця в 2016 році. Таке зрушення позиціонується Україною як індикатор правильності проведення реформ. Проте найбільш гострими питаннями для іноземних інвесторів

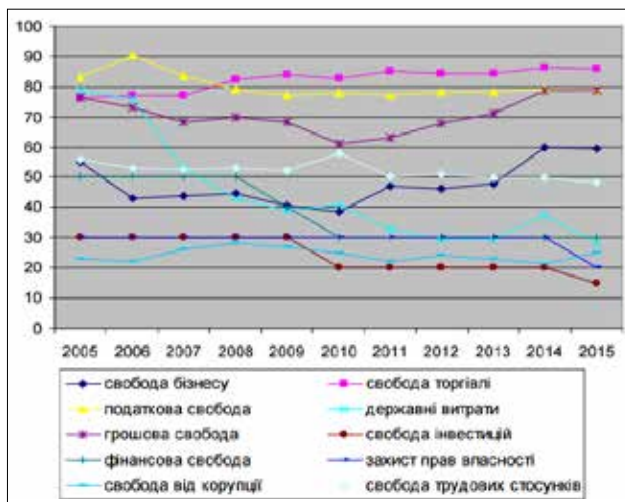
в Україні залишаються реєстрація власності, захист інвесторів, ведення міжнародної торгівлі та вирішення питань щодо запобігання неплатоспроможності і банкрутству. Зміна основних показників рейтингу Doing business в Україні протягом 2011–2016 років подана у таблиці 3 і засвідчує поступовий тренд до полегшення ведення бізнесу в Україні [6].

Індекс економічної свободи складений The Heritage Foundation & the Wall Street Journal. Рівень свободи економік країн світу розраховується за середнім арифметичним із 10 показників. До них належать свобода бізнесу, торгівлі, фінансового сектору, інвестицій, праці, монетарна і фіскальна свобода,

гарантії прав власності, розміри бюрократичного апарату і ступінь захисту від корупції [1].

У 2016 році наша країна в рейтинговій позиції зайняла 166 місце серед 180 країн і визнана країною із пригніченою економікою. Іншими словами, Україна перебуває на останньому місці із 43 країн Європи. Загальний бал України нижчий за середній у світі та згідно із класифікацією належить до групи країн із «невільною економікою». Варто зазначити, що, крім України, до цього переліку входять ще 25 країн, включаючи такі пострадянські країни, як Білорусь, Узбекистан, Туркменістан.

Серед складників Індексу економічних свобод позитивну динаміку проявив тільки один показник (свобода від корупції), незмінним залишився також один (фінансова свобода), а решта показників відзначилися негативною тенденцією. (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка складників індексу економічної свободи в Україні, 2005–2015 роки

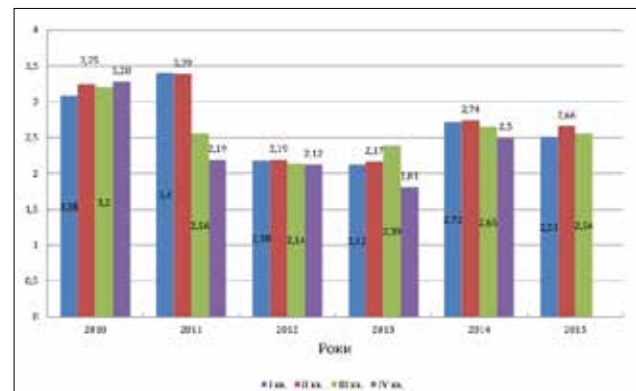
Джерело: [5]

Найвагоміші зміни порівняно з 2005 роком зафіксовані за такими показниками, як свобода бізнесу, свобода торгівлі та грошова свобода, також незначною мірою поліпшився індекс свободи від корупції. Серед показників, які привели до погіршення індексу, – податкова свобода, державні витрати, свобода інвестицій, фінансова свобода, захист прав власності та свобода трудових стосунків [5].

Індекс інвестиційної привабливості – це оцінка інвестиційної привабливості України, що проводиться Європейською Бізнес-асоціацією і ґрунтується на характеристиці інвестиційного клімату як сукупності політичних, економічних, законодавчих, регуляторних та інших чинників, що в кінцевому рахунку визна-

чають ступінь ризику капіталовкладень та можливість їх ефективного використання [2].

Рівень інвестиційної привабливості України відповідно до цього Індексу знаходиться на найнижчих позиціях за всю історію дослідження. Динаміку індексу за 2010–2015 роки представлено на рис. 2.

Рис. 2. Індекс інвестиційної привабливості України в 2010–2015 роках (поквартально) за даними ЄБА

Джерело: [3]

Виходячи з наведених даних, із 2010 по 2015 рік найвищий рівень індексу інвестиційної привабливості спостерігається в I кварталі 2011 року – 3,43, найнижчий – у IV кварталі 2013 року – 1,81, проте в III кварталі 2015 року індекс набув значення 2,56. Згідно з методикою Європейської Бізнес-асоціації індекс інвестиційної привабливості набуває різних характеристик залежно від значень [3].

Сьогодні існує низка стримувальних факторів, які гальмують розвиток інвестицій ринку України, що спричиняє зниження потенційно можливих прибутків суб'єктів господарювання України від інвестиційної діяльності. Серед ключових факторів варто відзначити нестабільність українського законодавства, нерозвиненість ринкової інфраструктури, зокрема фондового ринку, сильний податковий тиск, корупцію в місцевих і центральних органах влади [4].

Висновки з цього дослідження. Україна останнім часом регресує у всіх світових рейтингах. Це пояснюється невирішеними внутрішніми та зовнішніми проблемами, до яких варто віднести свідомі та несвідомі дії посадових осіб і суб'єктів підприємництва; збіг об'єктивних обставин (світова фінансова криза, політична криза органів влади). У більшості рейтингів місце України через це понижено.

Стратегічні пріоритети України щодо підвищення рівня міжнародної конкурентоспро-

можності повинні відобразитись у системі поступових кроків адаптації національної економіки до змін світових глобалізаційних та інтеграційних процесів. Основним механізмом підвищення конкурентних переваг України є здійснення внутрішніх реформ та трансформація векторів зовнішньоекономіч-

ної політики. Також зусилля держави варто спрямувати на формування сприятливого бізнес-середовища, яке дасть змогу реалізувати наявний інноваційний та людський потенціал та стане передумовою поступового підвищення міжнародної конкурентоспроможності України у світових рейтингах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Крив'язюк І.В., Волинчук Ю.В. Україна в міжнародних економічних рейтингах: посткризові синдроми чи апокаліпсис? / І.В. Крив'язюк, Ю.В. Волинчук // Актуальні проблеми економіки № 10(160) – 2014 – С. 56–62.
2. Маслак О.І., Таловер В.А. Комплексна оцінка інвестиційної привабливості країни / О.І. Маслак, В.А. Таловер // Економічний форум № 3 / 2016 – С. 51–59.
3. Оніщенко І.О. Інвестиційна привабливість України: проблеми та шляхи їх вирішення / І.О. Оніщенко // Траекторія науки. Електронний науковий журнал. – 2016. – № 3(8) – с. 289–295.
4. Шкодін І.В. Інституційні проблеми функціонування фондового ринку України / І.В. Шкодін // Збірник наукових статей «Вісник Університету банківської справи НБУ». – 2014. – № 1(19). – С. 52–58.
5. Штулер І.О. Позиції України у світових рейтингах конкурентоспроможності та економічної свободи протягом 2005–2015 років / І.О. Штулер // Науковий вісник Ужгородського національного університету № 5 – 2015 – С. 214–217.
6. Штулер І.О. Сучасні тенденції позиціонування України в світових рейтингах в умовах циклічних коливань економіки / І.О. Штулер // Економіка та управління національним господарством № 2 – 2016 – С. 210–213.
7. WTO Statistical Database. Trade Profiles 2016 [Electronic Resource]. Mode of access: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/trade_profiles16_e.pdf
8. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2016–2017 рр. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analityka/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-1>